

JAKE

Järjestö- ja kansalaistoiminnan alueellisen kehittämisen toimintamalli

POHJOIS-KARJALAN
KANSANTERVEYDEN KESKUS

 Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry

 Pohjois-Karjalan
Kylät ry

SISÄLTÖ

1	Hankkeen tausta ja perustelut	3
2	Hankkeen innovatiivisuus	4
3	Hankkeen nivoutuminen muuhun vastaavaan toimintaan	5
4	Hankkeen tavoitteet	6
5	Hankkeen toteutus	6
6	Kohderyhmä, yhteistyötahot ja kumppanit sekä hyödynsaajat	11
7	Seuranta ja arviointi	12
8	Viestintätoimenpiteet	12
9	Tulokset ja vaikutukset	12
10	Resurssit ja kustannusarvio	13

Liitteet

Talousarvio

Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen rakennemalli kuntaan

Kehittämisrakenne

1 Hankkeen tausta ja perustelut

Toimintaympäristön haasteet

Terveiden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvissä strategioissa ja toimintaohjelmissa korostetaan eri tahojen yhteistyötä alueellisesti, organisaatioiden välillä ja hallintokuntarajojen yli. Kansalaisaktiivisuuden lisäämistä pidetään niin ikään tärkeänä sekä inhimillisistä että yhteiskunnallisista syistä.

Kokonaishyvinvointi yhteiskunnassamme on viime vuosina kohonnut, mutta heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien tilanteeseen ei ole tullut helpotusta. Köyhyys ja syrjäytyminen eivät ole vähentyneet eivätkä terveyserot ole kaventuneet. Sosiaalibarometri 2012 osoittaa, että tarvitaan selvästi mittavampia, uusia avauksia heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien hyvinvoinnin kohentamiseksi.

Kansalaisjärjestöjen erityinen haaste on tunnistaa apua tarvitsevat ryhmät ja toimia siten, että myös muutoin syrjään jäävät pääsevät osallisiksi hyvinvointivaltion sosiaaliturvasta, hyvinvointipalveluista sekä tukea antavista yhteisöistä ja verkostoista. Järjestöt ovat merkittävä tekijä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Järjestöbarometrin 2011 tulokset nostavat esille paikallisen yhdistystoiminnan korvaamattoman merkityksen ja haastavat samalla valtakunnallisia ja paikallisia päättäjiä antamaan sille arvon ja resursoimaan sitä.

Hyvinvointiyhteiskunta perustuu usean toimijan vastuisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön järjestöpoliittisissa linjauksissa korostetaan julkisen sektorin ja kolmannen sektorin kumppanuuden kehittämistä. Kansanterveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämässä ministeriö korostaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia ja niiden kehittämistä. Järjestöjen organisoima vertaistuki, matalan kynnyksen kohtaamispaikat ja vapaaehtoistoiminta tukevat tätä työtä. Ministeriö katsoo, että järjestötoiminta edesauttaa kansalaisten osallistumista ja hyvän elämän edellytysten luomista. Terveyserojen kaventamiseksi eri toimijoiden yhteistyö on välttämätöntä.

Ministeriö kannustaa järjestöjä laaja-alaiseen alueelliseen yhteistyöhön kuntien, muiden kolmannen sektorin toimijoiden ja yritysten kanssa. Kansalaisten hyvinvoinnin kokonaisvaltainen tarkastelu on osallisuuden vahvistamisen ja sitä tukevien palvelujen kehittämisen lähtökohta. Alueellisten ja paikallisten hyvinvointistrategioiden tekemisessä kannustetaan poikkihallinnolliseen yhteistyöhön ja kunnan yhteistyöhön muiden kunnassa toimivien tahojen kanssa.

Pohjois-Karjala järjestöyhteistyön ja järjestö–kunta-yhteistyön edelläkävijänä

Pohjois-Karjalassa ja muualla Itä-Suomessa pitkittynyt työttömyys, alueelliset hyvinvointierot, terveyserot, vanhusten määrän kasvu, henkilöstön saatavuus, sosiaalitaloudellisten ongelmien kasautuminen sekä erityisesti kaiken sosiaalisen tuen ulkopuolella olevien kuntalaisten määrän pysyminen mittavana ovat keskeinen hyvinvointihaaste. Kehityksen polarisoituminen kasvukeskusten ja syrjäisten alueiden välillä vaikeuttaa kuntien kykyä turvata alueen asukkaiden hyvinvointia ja turvallisuutta. Toimijapula näkyy paikallisyhteisöjen ja järjestötoiminnan arjessa. Laajat kuntaliitokset ovat nostaneet esille tarpeen vahvistaa liitoskuntien taajamien asukastoimintaa ja paikallisyhteisöjen yhteistoimintaa.

Maakuntaliitot ovat johtavina aluekehitysviranomaisina keskeisiä hyvinvointitoimijoita alueella. Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmassa hyvinvoiva ja turvallinen maakunta on nostettu yhdeksi keskeiseksi toimintalinjaksi. Maakuntaohjelmassa on tunnistettu,

että maakunnan elinvoimaisuuden lähtökohtana ovat ihmisten hyvät perusedellytykset hyvinvointiin ja terveelliseen elämään. Painopisteinä ovat mm. panostaminen terveyden ja hyvinvoinnin edellytysten vahvistamiseen ja sairauksia ja syrjäytymistä ehkäisevään työhön sekä kumppanuuden tiivistämiseen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välille. Maakuntaohjelman alaisessa hyvinvointiohjelmassa aktiivinen ja osallinen kansalainen on nostettu omaksi kehittämisalueekseen. Keskeiseksi tavoitteeksi tässä nähdään ne toimenpiteet, joilla tuetaan kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia aktivoida alueen asukkaita.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on asettanut järjestöjen ehdotuksesta laaja-alaisen Järjestöasiain neuvottelukunnan (JANE), jonka tavoitteena on tehdä järjestötoimintaa näkyväksi, tukea järjestöjen toimintaedellytyksiä, järjestöjen keskinäistä ja järjestöjulkisen-yhteistyötä sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. Janella on vuoden 2011 alusta maakuntaliitossa strategisen teemaryhmän asema ja maakunnassa on tunnustettu laajasti eri järjestöjen rooli hyvinvoinnin edistämässä.

Pohjoiskarjalaisesta järjestöyhteistyöstä itäsuomalaiseen kumppanuuteen

Hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toiminnasta on puhuttu vuosikausia ja se löytyy painopisteinä keskeisistä strategioista ja ohjelmista. Ihmisiltä odotetaan myös entistä enemmän omaa vastuuta. Oman vastuun ottaminen ja oman hyvinvointinsa ja terveytensä edistäminen edellyttää osalta väestöä suuria ponnistuksia ja tuen tarvetta. Konkreettiseen kehittämistyöhön tarvitaan uusia keinoja ja avauksia. Raha-automaattiyhdistyksen strategiassa järjestöjä kehoitetaan pohtimaan toimintojen suuntaamista uudelleen, kokonaan uusien toimintamuotojen käyttöön ottamista sekä vaikuttamista muihin toimijoihin yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Tässä kehittämishankkeessa haetaan Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen ja Pohjois-Karjalan Kylien kumppanuusyhteistyöllä uutta avautusta Ray:n toivomaan suuntaan. Innovatiivisella kehittämishankkeella rakennetaan uudenlaista järjestöyhteistyötä ja kokeillaan ja kehitetään uusia järjestölähtöisiä keinoja, joilla voidaan vastata hyvinvoinnin haasteisiin.

Kehittämishanke lähtee liikkeelle Pohjois-Karjalan maakunnasta ja laajenee koko Itä-Suomen alueelle. Hankkeen lopputuloksena syntyy Itä-Suomen aluetta palvelevia ja myös muualla Suomessa käyttöön otettavia kokeiltuja toimintamuotoja ja -tapoja.

2 Hankkeen innovatiivisuus

Hankkeen innovatiivisuus pohjautuu uudentyyppiseen yhteistyöhön Kansanterveyden keskuksen, Sosiaaliturvayhdistyksen ja kylätoiminnan välille. Kullakin toimijalla on taustallaan laaja yhteistoimintaverkosto ja jokainen toimija tuo hankkeeseen erityisen näkökulman:

Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus: pitkä kokemus terveyden edistämisestä ja eri toimenpiteiden vaikuttavuudesta, tutkimusosaaminen, yhteistyö Avin, sairaanhoitopiirien ja THL:n suuntaan. Kansanterveyden keskus on keskustellut hankkeesta valmistelun aikana Sydänliiton, Diabetesliiton, Aivoliiton, Hengitysliiton, Ehyt ry:n ja Pohjois-Karjalan Marttojen kanssa. Kaikkien suhtautuminen on ollut myönteistä, mutta tarkentavia keskusteluja yhteistoiminnan muodosta tarvitaan. Tämän keskustelun on sovittu käynnistyvän syksyllä 2012.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys: pitkä kokemus järjestöjen toiminta- ja työllistämisedellytysten kehittämistä mm. välityömarkkinoilla, monikulttuurisuus-kentällä sekä järjestö-tietopalvelun organisoijana. Yhdistyksellä on ollut tiivis yhteys ja vuoropuhelu valtakunnalliseen vaikuttamistoimintaan STKL:n kautta sekä koko Itä-Suomen osalta alueen sosiaaliturvayhdistysten tiiviin yhteistyön kautta. P-K Sotu on Sosten varsinainen jäsen alueella.

Pohjois-Karjalan Kylät: pitkä kokemus kansalaistoiminnan kylämuotoiseen ja asukasyhdistysten toiminnan organisointiin liittyen, laaja yhteistyö Leader-toimijoiden kanssa sekä uusien, osallistavien toimintamuotojen kokeilu ja kehittäminen yhteistyössä maaseudun toimijoiden, mm. MSL:n kanssa.

Hanke toimii tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan, JANEn kanssa. JANE kattaa laajasti järjestöt yhteiskunnan eri toimialueilta, mikä laajentaa hyvinvointikäsitystä ja tuo hankkeeseen uuden ulottuvuuden.

Hankkeen kehittämislähtökohtana on osallistavan ja kokeilevan kehittämistyön paradigma. Suunnittelu ja toteutus limittyvät tällöin koko hankkeen ajan. Kaikki keskeiset toimijat osallistetaan kehittämistyöhön, arkitieto liitetään tieteelliseen tietoon ja kaikki oppivat prosessissa toinen toisiltaan. Oppimis- ja kehittämisympäristönä hyödynnetään Innokylää.

3 Hankkeen nivoutuminen muuhun vastaavaan toimintaan

Kaikilla hankkeen kumppaneilla on tiivis yhteistyö maakuntaliittoon/liittoihin sekä pitkä kokemus kuntayhteistyöstä. Kansanterveyden keskuksella ja Sosiaaliturvayhdistyksellä on lisäksi kehittämis-, harjoittelu- ja muuta yhteistyötä alueen oppilaitosten kanssa

Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus jatkaa Pohjois-Karjala projektin toimintaa ja levittää ja kehittää sen hyviä tuloksia. Kansanterveyden keskus on kehittänyt uusia avauksia KASTE-ohjelmaan kuuluvan Kanerva Kasteen kautta. Ray-rahoitteinen Väestöterveyttä-hanke tukee myös tämän hankkeen kokonaisuutta. Uusi terveydenhuoltolaki sekä vuonna 2012 toteutuva terveyden edistämisen professuuri luovat edellytyksiä uusien toimintatapojen kehittämiseksi. Kansanterveyden keskuksella on hyvät kansainväliset yhteydet.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksellä on viisi järjestöjen toiminta- ja työllistämisedellytyksiä kehittävää hanketta Ely-keskuksen, maakuntaliiton, Ray:n ja kuntien rahoituksella. Yhdistys on ollut yhteistyössä STKL:n kanssa kehittämässä järjestöjen roolia yhteispalvelussa ja sitä kautta matalan kynnyksen palvelua niille ihmisille, jotka jäävät palvelujen ulkopuolella tai jotka pyörivät palvelujärjestelmässä saamatta apua. Yhdistyksen hallinnoima KASTE-ohjelmaan kytkeytyvä oSallisuus-hanke Salli toimii koko Itä-Suomen ja lisäksi Keski-Suomen alueella yhteistyössä Itä-Suomen sosiaaliturvayhdistysten ja Keski-Suomen yhdistyksen kanssa. Yhdistyksen toimintoja on kehitetty ja levitetty tiiviissä vuoropuhelussa STKL:n ja nyt Sosten kanssa. Yhdistys on tehnyt ensimmäisenä järjestönä yhteistyösopimuksen Itä-Suomen yliopiston kanssa sosiaalityön harjoittelupaikkana toimimisena alueella.

Pohjois-Karjalan Kylät on maaseudun hyvinvointipalveluiden kansalaislähtöisen kehittämisen edelläkävijä. Yhdistyksen toimijat ovat olleet erityisen aktiivisia valtakunnallisissa maaseudun kehittämissä sekä Sisäasiainministeriön alaisen arjen turvallisuustoimintojen kehittämisessä. Pohjois-Karjalan Kylien suunnitelmallinen kyläohjelmatyö nivoo yhteen järjestöjen toimintaa ja maaseudun asukkaiden tarpeita. Hankekokonaisuus tukee Pohjois-Karjalan uuden kyläohjelman kehittämis-

strategian toimeenpanoa (kylätoiminnan uudet mallit, kyläturvallisuuden edistäminen). Kylä-toiminnassa on tunnistettu jalkautuvan työn ja uusien menetelmien tarve.

JAKE-hanketta tukee meneillään oleva terveyden ja hyvinvoinnin strategisen johtamisen ja rakenteen kehittäminen, johon hanke kiinteästi liittyy (liite 2).

4 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoite on: Järjestöjen alueellinen toimintamalli terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hankkeen osatavoitteet ovat:

1. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen uusien ja toimivien käytäntöjen käyttöönoton edistäminen ja yhteistyömallin kehittäminen
2. Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan uusien muotojen kehittäminen ja levittäminen.
3. Paikallisyhteisöt hyvinvointitoimijoina.

5 Hankkeen toteutus

Hankkeen päähakija on Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus (Pohjois-Karjalan kansanterveys ry). kuitenkin siten, että hanke on lähtökohtaisesti kumppanuushanke, jossa kaikki kumppanit ovat mukana tasavertaisina osapuolina. Tämä kumppanuus ja siihen liittyvä pelisäännöt vahvistetaan kumppanuussopimuksella. Hankkeen hakijakumppanit ovat Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ja Pohjois-Karjalan Kylät ry.

Hankkeessa on kolme toisiinsa kiinteästi liittyvää teema-alueita, jotka liittyvät hankekumppaneiden intressi- ja osaamisalueisiin ja sidosryhmäyhteistyöhön seuraavasti:

1. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN (Kansanterveyden keskus ja sidosryhmä)

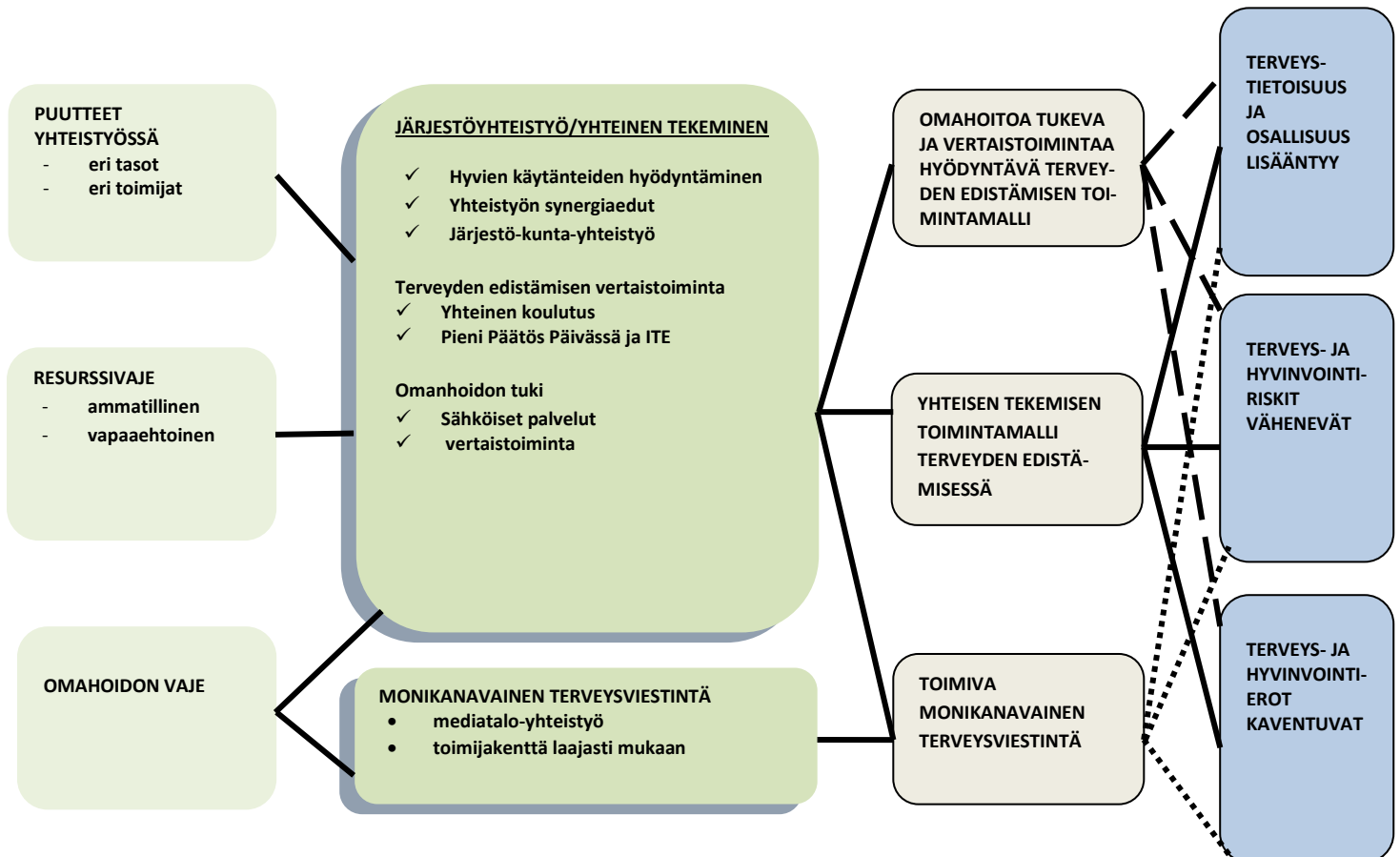
Teema-alueen 1 konkreettisenä sisältönä on: 1) järjestöjen yhteisen tekemisen mallintaminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, 2) terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvän omahoidon ja vertaistoiminnan edistäminen sekä monikanavaisen terveystiedon kehittäminen. Toiminnassa on vahva painotus terveyden ja hyvinvoinnin edellytysten parantamiseen ja terveyttä ja hyvinvointia uhkaavien riskien varhaiseen tunnistamiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä tätä kautta terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

Järjestöjen yhteisen tekemisen kehittäminen ja mallintaminen tarkoittaa yhtäältä erityisesti valtimoterveyskumppaneiden (Sydänliitto, Aivoliitto ja Diabetesliitto), Hengitysliiton ja Ehyt ry:n ja toisaalta JAKE-hankekumppaneiden parhaiden ja toimivien käytäntöiden käyttöönoton edistämistä ja uudenlaisen yhteistyön kehittämistä ja toteutusta väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Omahoidon ja vertaistoiminnan edistämiseksi hyödynnetään sidosryhmän osaamista, mutta painopisteenä on yhteisen vertaistoiminnan kehittäminen rekrytoinnin, koulutuksen ja verkoston toimintakykyisyyden ylläpidon osalta. Omahoidon kehittäminen liittyy yhteistyöhön sähköisten palvelujen kehittäjien ja maakunnallisten mediatahojen kanssa.

Monikanavaisen terveystietokannan kehittämisessä keskeinen yhteistyötaho on aluksi Pohjois-Karjalan Kirjapaino/sanomalehti Karjalainen ja myöhemmin muut maakunnalliset mediatahot. Peruslähtökohtana on tuoda terveys- ja hyvinvointitieto lähelle ihmisiä ja foorumille, jossa heitä on runsaasti.

Teema-alue yhden toiminta voidaan esittää muokatulla projektilogiikkakaaviolla seuraavasti:

2. JÄRJESTÖ- JA VAPAAEHTOISTOIMINNAN UUDET MUODOT (Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry)

Teema-alueen konkreettisina sisältöinä on Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunnan (JANE) toimintojen kehittäminen ja levittäminen koko Itä-Suomeen sekä järjestöjen maahanmuuttajatyön kehittäminen.

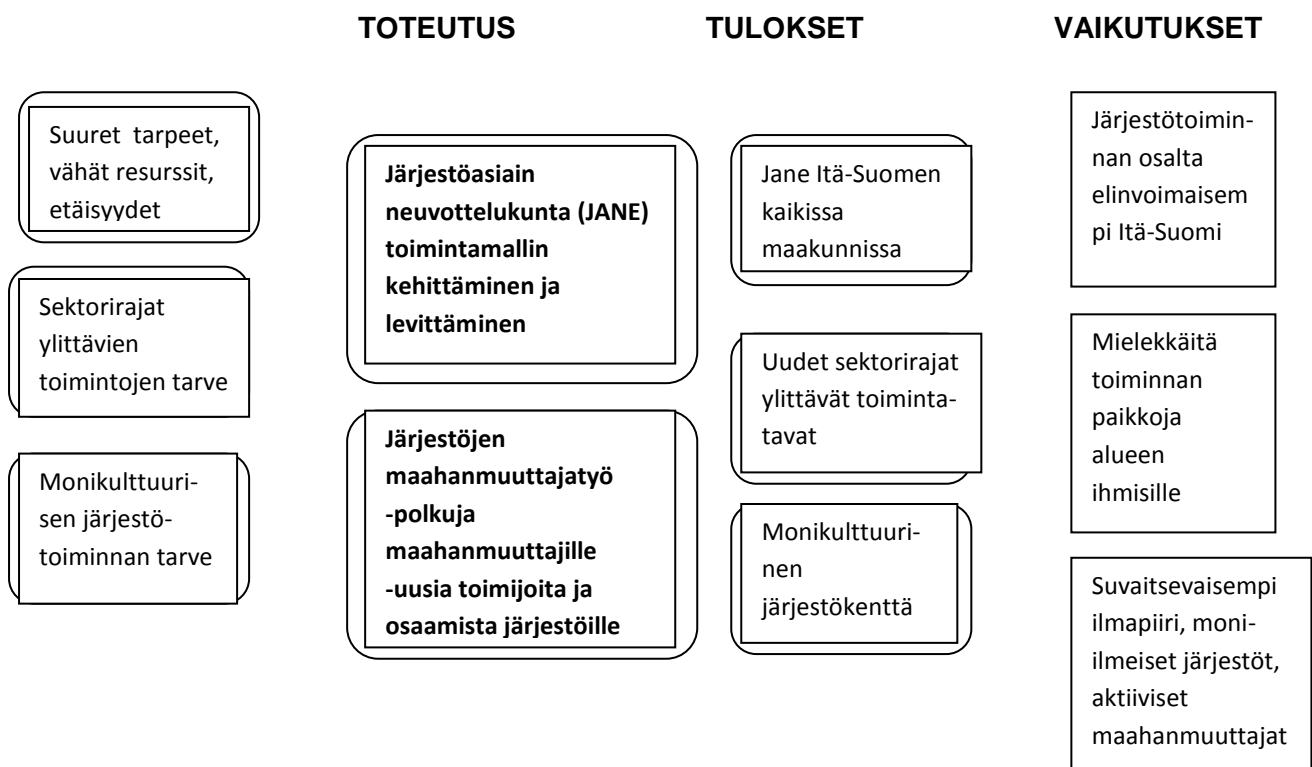
Järjestöasiain neuvottelukunnan Janen toimintaa organisoidaan tällä hetkellä vapaaehtois pohjalta osana toimijoiden omaa työtä.

JAKE-hankekokonaisuuden kautta turvataan Janen sihteeripanos sekä riittävät toimintakulut järjestöjen yhteistoiminnan edistämiseksi. Janen sihteeri toimii asioiden valmistelijana, esittelijänä sekä järjestöjen yhteistoimintaverkoston ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Toiminnan erityisenä kohteena JANEn puitteissa Pohjois-Karjalassa on kehittää järjestöjen yhteistä vapaaehtoistoimintaa yli järjestörajojen siten, että löydetään uusia liikunta-sote-harraste-kulttuurijärjestöjen välisiä yhteistoimintamuotoja. Pitkien etäisyyksien harvaan asutussa Pohjois-Karjalassa on mielekästä

kehittää järjestölähtöisiä toimintamuotoja, jotka yhdistävät vähäisiä resursseja ja tarjoavat alueen asukkaille tapoja kiinnittyä vapaaehtoistoimintaan. Janen toiminta on herättänyt kiinnostusta valtakunnallisesti. JAKE-hankkeen kautta Janen toimintaa levitetään ensisijaisesti Itä-Suomeen sekä resurssien mukaan myös muille alueille.

Maahanmuuttajien osallistumiseksi alueen järjestöjen toimintaan JAKE-hankkeen kautta luodaan maahanmuuttajille konkreettisia polkuja osallistua alueen koko järjestökentän toimintaan. Alueen järjestöjä tuetaan koulutuksen ja yhteisen tekemisen keinoin osallistumaan ilmapiirin luomiseen, jossa maahanmuuttajat ovat toivottuja ja haluttuja järjestötoimijoita. Järjestöjä autetaan tekemään suunnitelmia, aktiviteetteja ja tapahtumia maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtaamiseksi. Yhdessä järjestöjen kanssa kehitetään omasta toiminnasta tiedottamista ja dokumentointia selkokieleiseksi ja eri ihmisryhmät tavoittavaksi. Luodaan tarvittava yhteinen opetusmateriaali, oppaat sekä neuvontapalvelu nettiin. Vahvistetaan koko Itä-Suomen alueella maahanmuuttajien osallistumiselle tukipisteet alueen järjestökentässä.

Tämän teema-alueen toiminta voidaan esittää muokatulla projektilogiikkakaaviolla seuraavasti:

3. Paikallisyhteisöt hyvinvointitoimijoina (Pohjois-Karjalan Kylät ry)

Teema-alueen kehittämistehtävänä on paikallisyhteisöjen (kylät ja järjestöt) yhteistoiminnan vahvistaminen asukkaiden hyvinvointiin ja arjen turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Toinen kehittämiskohde on kuntien ja paikallisyhteisöjen yhteisen kumppanuustoiminnan edistäminen pysyvän kunnan yhteisöfoorumien avulla. Yhteisöfoorumitoimintaa kokeillaan pilottikuntien kanssa mm. kuntiin perustettavien HYTE-ryhmien alla toimivien työryhmien kautta.

Viime vuosina paikallisyhteisöjen yhteistyötä hyvinvoinnin kentällä on pyritty edistämään monissa hankkeissa ja yhteistyön merkitys korostuu myös mm. Pohjois-

Karjalan kyläohjelman tavoitteissa ja toimenpide-esityksissä. Arjen turvaan liittyen monissa maakunnissa on toteutettu kyläturvallisuussuunnitteluun, naapuriapuun, pelastuspalveluihin ja kuntien turvallisuussuunnitteluun liittyviä hankkeita. Niistä on saatu hyviä kokemuksia, sillä turvallisuusteema aktivoi ihmisiä pohtimaan oman yhteisön valmiuksia erilaisissa kriisitilanteissa ja tavallisia arkeen liittyviä yhteisön toimintoja. Turvallisuusteeman läpikäyminen motivoi asukkaita ja vahvistaa samalla yhteisöllisiä rakenteita (=arjen turva).

Vapaaehtoisten toimijoiden osallistuminen tähän keskusteluun ja vaativien hyvinvointipalveluiden tuottamiseen on kuitenkin melko sattumanvaraista eikä toteudu kunnolla ilman ulkopuolista ohjausta. Tämän hankkeen kautta eri toimijat voidaan saattaa mielekkäällä tavalla yhteen ja toteuttaa teemaan liittyvää koulutusta yhdessä muiden yhteisökehittäjäorganisaatioiden (MSL, terveysjärjestöt, JANE, maakunnalliset hankkeet) kanssa. Samalla Pohjois-Karjalan vahvaa toimija-verkostomallia voidaan edistää myös muissa Itä-Suomen maakunnissa (vrt. JANE).

Kylät ja kylätoiminta on havaittu erinomaiseksi alustaksi myös hyvinvointiteemaan liittyvän neuvonnan ja aktivoinnin järjestämiseksi. Tässä hankkeessa voidaan hyödyntää monia jo hyväksi koettuja toimintatapoja ja verkoston yhteyksiä.

Erityisen haasteen kehittämistoiminnassa muodostavat kovassa rakennepaineessa olevat kunnat. Kuntien ja yhteistoiminta-alueiden koon kasvu edellyttää erityistoimia kumppanuustoiminnan organisoinnissa ja riittäviä resursseja yhteisötoimintaan. Tämän hankkeen edellytyksenä on kuntien vahva sitoutuminen kumppanuustoimintaan ja lähidemokratian vahvistamiseen; sitoutuminen varmistetaan kuntien kanssa tehtävillä sopimuksilla. Hankkeen avulla voidaan tuoda kansalaisnäkökulmaa kunnille hyvinvointipalvelustrategioiden laadintaan (osallistava suunnittelu ym.) ja palveluiden suunnitteluun.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ NYT

Suuret *odotukset* 3. sektorin hyvinvointipalveluiden tuotannosta

Julkisten palveluiden saavutettavuus ja paikallisten palveluiden taantuminen (mm. kiinteistönhuolto, infra ym.

Paikallisyhteisöjen toimijapula ja yhteistyötarve

Kuntien niukkenevat resurssit ja vaatimaton yhteistoiminta paikallisyhteisöjen kanssa

Tarve koota yhteen erilaisten hankkeiden ja järjestöjen resurssit ja toimenpiteet

TOTEUTUS

Paikallisyhteisöjen rakenteiden ja yhteistoiminnan vahvistaminen arjen turvan lisäämisessä

Yhteisöfoorumikokeilu valituissa pilottikunnissa. Toteutus HYTE-ryhmien työryhmänä.

Toimintamallin levittäminen Etelä- ja Pohjois-Savon yhteisötoimijoille ja kunnille

TULOKSET

Paikallisyhteisöjen tehostunut hyvinvointiyhteistyö

Pysyvät kuntien yhteisöfooromit

Tavoitteellisempi ote arjen turvan edistämisessä ja julkisten palveluiden prosesseissa; erityisesti sote-palvelut

VAIKUTUKSET

Kunnat ovat sitoutuneet laajemmin yhteistoimintaan paikallisyhteisöjen kanssa

Paikallisyhteisöt ymmärtävät yhteistyön mahdollisuudet arjen turvassa ja osaavat toteuttaa hyvinvointihankkeita

Julkisen puolen valmiudet ja varautuminen tulevaisuuden yhteiskunnallisiin haasteisiin paranee

Hanke toimii viisivuotisena siten, että:
2013-2014

- Kehittämistoiminta keskittyy Pohjois-Karjalaan

2015-2016

- Toiminta jatkuu ja laajenee Pohjois-Karjalassa ja toimintaa levitetään Itä-Suomen muihin maakuntiin yhteistyössä maakuntien toimijoiden kanssa

2017

- Toimintaa kehitetään edelleen ja juurrutetaan muualle Suomeen.

Hankkeen työntekijöinä toimivat:

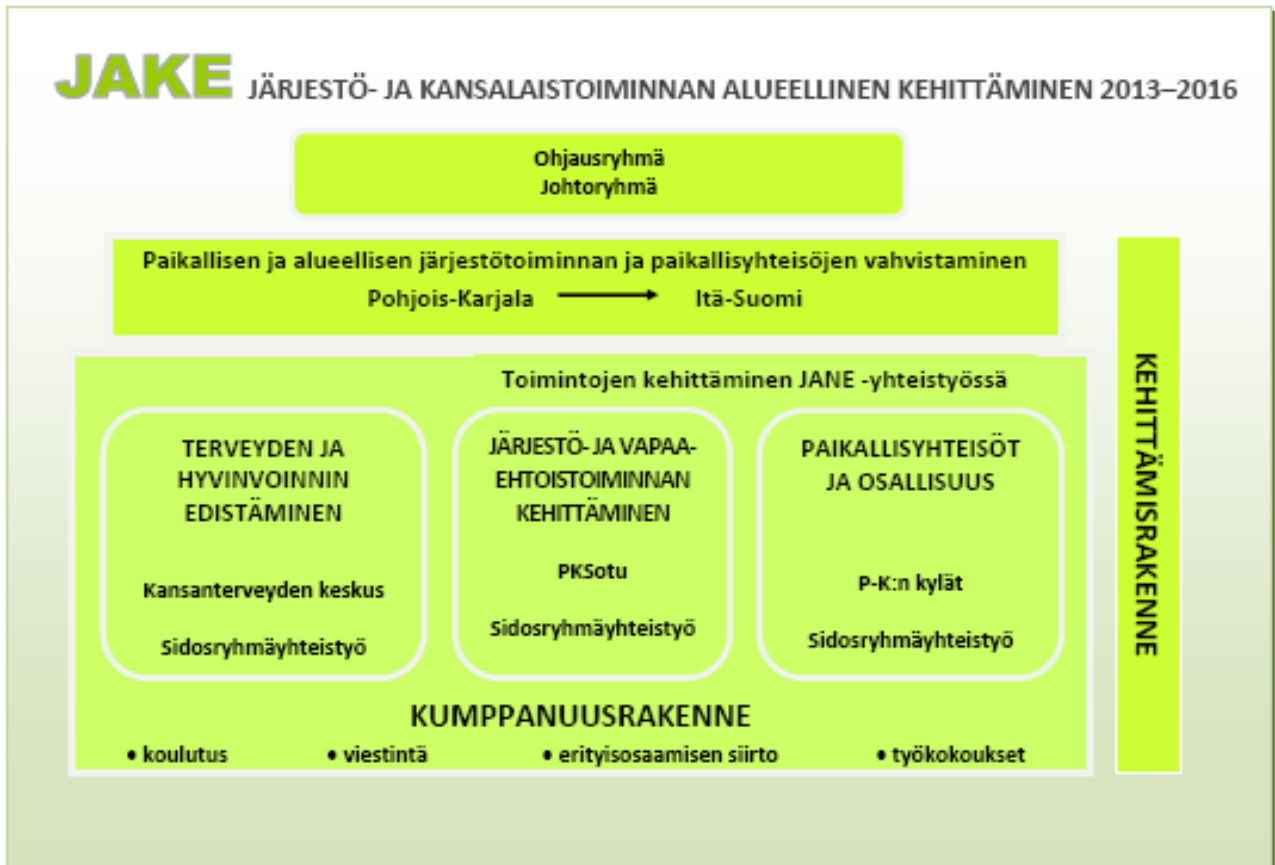
- Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen: yhteistyökoordinaattori ja viestintäsuunnittelija
 - Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan uusien muotojen kehittäminen ja levittäminen: kaksi projektikehittäjää
 - Paikallisyhteisöjen ja osallisuuden vahvistaminen: kaksi projektikehittäjää
- Lisäksi teema-alueiden yhteisenä projektisihteeri.

Kumppanuushankkeen organisoinnin tukena toimivat:

- Johtoryhmä: Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen, Pohjois-Karjalan Kylien (Pohjois-Karjalan maakuntaliiton) edustajat ja hankevastaava
- Ohjausryhmä: keskeiset sidosryhmät
- Kehittämisk rakenne, joka kilpailutuksen kautta ostetaan alueen toimijalta
- JANE, joka toimii kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämisen kehittämisareenana sisältöjen osalta JANE:n kanssa erikseen sovittavalla tavalla
- Kokonaishankkeen vetäjänä toimii yhteistyökoordinaattori.

HANKKEEN KOKONAISKONTEKSTI

Hankekokonaisuuden tukena toimii kehittämisrakenne, jolla luodaan yhteinen ymmärrys kehittämisen kohteesta ja tuotetaan yhteiset toimintamallit (liite 3).

6 Kohderyhmä, yhteistyötahot ja kumppanit sekä hyödynsaajat

Hankkeen ensisijainen kohderyhmä on alueen väestö, joka hyötyy hankkeessa kehitettävistä toimintatavoista ja uusista avauksista.

Hankkeen kohderyhmänä ja hyödynsaajina ovat alueen sosiaali- ja terveysjärjestöt, paikallisyhteisöt sekä Janen kautta muut kansalaisjärjestöt, jotka saavat uusia järjestölähtöisiä toimintamenetelmiä sekä kehittämis- ja tukirakenteen hankkeen

päätyttyä. Kohderymänä ovat lisäksi alueen maahanmuuttajat, jotka löytävät liittymäpintoja järjestöihin hankkeen kautta.

Keskeisiä yhteistyötahoja ovat alueen järjestöt (kunkin taustatahon yhteistyöjärjestöt ja Janen kautta tulevat järjestöt), kylätoimijat, kunnat, muut julkiset toimijat sekä oppilaitokset. Kehittämistoiminta rakennetaan vuoropuheluun toimijoiden hankkeiden ja muiden keskeisten hankkeiden kanssa kuten mm MSL:n Laiffia landella -hanke, Pohjois-Karjalan Sydänpiirin pysäkki-hanke, Kyläohjelma 2014 -hanke. Hankkeessa tehdään yhteistyötä valtakunnallisten toimijoiden kuten THL:n, valtakunnallisten järjestöjen ja Sosten kanssa.

Tulosten ja kokemusten hyödyntämistä edistää hankkeen toteutustapa; käytännöläiset toimet kehitetään kiinteässä yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa osana pysyviä rakenteita.

7 Seuranta ja arviointi

Arvioinnilla on keskeinen osa hankkeen tulosten hyödyntämistä. Arvioinnissa hyödynnetään osallistavia menetelmiä yhteistyössä järjestökumppanien kanssa. Hankkeen arvioinnissa keskeinen rooli on sisäisellä arvioinnilla, jonka kulku rakennetaan osaksi hankkeen toteuttamissuunnitelmaa käynnistysvaiheessa.

Arviointiin liittyvää tutkimusyhteistyötä tehdään Itä-Suomen yliopiston sekä alueen ja ammattikorkeakoulujen kanssa siten, että mukaan tulevien opiskelijoiden harjoittelujaksojen ja opinnäytetöiden kautta syntyvä tieto hyödynnetään palaute- ja arviointitietona hankkeen kehittämisessä.

Hankkeessa hyödynnetään valtakunnallisia tutkimuksia (THL, barometrit). Hankkeen etenemisen ja seurannan tukena toimii kehittämisrakenne, joka ostetaan alueen toimijalta kilpailutuksen perusteella. Kehittämisrakenteeseen liittyy seurantatyökalujen käyttöön otto ja kehittäminen.

8 Viestintätoimenpiteet

Hankkeelle tehdään toteuttamissuunnitelman yhteydessä viestintäsuunnitelma, jossa linjataan keskeiset viestinnän tavoitteet, tavat ja pelisäännöt. Viestinnälle varataan resursseja jokaiseen klusterialueeseen siten, että se kattaa myös Janen kautta tulevan viestinnän kehittämisen

Sisäisessä viestinnässä hyödynnetään Sosiaaliturvayhdistyksen JELLIä ja ulkoisessa viestinnässä mediatalo-yhteistyötä.

9 Tulokset ja vaikutukset

Projektin keskeisenä tuloksena on:

- Omaha-toa tukeva ja vertaistoimintaa hyödyntävä terveyden edistämisen toiminta
- Yhteisen tekemisen toimintamalli terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi
- Toimiva monikanavainen terveystiedotus
- Toimintamalli järjestöjen, yhteisöjen ja julkisen sektorin arjen turvallisuus työssä
- Kansalaisfoorumit kuntien hyvinvointirakenteissa
- JANE Itä-Suomen maakunnissa

- Uudet sektorirajat ylittävät toimintatavat
- Monikulttuurinen järjestökenttä
- Paikallisyhteisöjen tehostunut hyvinvointiyhteistyö
- Pysyvät kuntien yhteisöfoorumit
- Tavoitteellisempi ote arjen turvan edistämässä ja julkisten palveluiden prosesseissa; erityisesti sote-palvelut

Projektin vaikutukset:

- Terveystietoisuus ja osallisuus ovat lisääntyneet
- Terveys- ja hyvinvointiriskit ovat vähentyneet
- Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet
- Osallisuus, kansalaisvaikuttaminen ja yhteisöllisyys on lisääntynyt
- Järjestötoiminnan osalta Itä-Suomi on elinvoimaisempi
- Mielekkäitä toiminnan paikkoja alueen ihmisille
- Ilmapiiri on suvaitsevampi, järjestöt ovat moni-ilmeisiä, maahanmuuttajat aktiivisia
- Kunnat ovat sitoutuneet laajemmin yhteistoimintaan paikallisyhteisöjen kanssa
- Paikallisyhteisöt ymmärtävät yhteistyön mahdollisuudet arjen turvassa ja osaavat toteuttaa hyvinvointihankkeita
- Julkisen puolen valmiudet ja varautuminen tulevaisuuden yhteiskunnallisiin haasteisiin on parantunut

10 Resurssit ja kustannusarvio

Hankekokonaisuus on jaettu kolmeen teema-alueeseen, joissa kussakin on kaksi työntekijää ja lisäksi palkataan kokoaikainen projektisihteeri.

Kustannusarvio: (liite 1)